

Disciplinärenden 2019 och 2020 vid universitet och högskolor

Disciplinärenden 2019 och 2020 vid universitet och högskolor
Rapport 2021:8

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2021

Författare: Stefan Axelsson och Anders Viberg

Diarienummer: 32-00538-20

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Inledning	4
Antalet avstängda och varnade studenter ökar mycket kraftigt.....	5
Grunderna för disciplinåtgärderna	9
Påföljderna.....	11
Disciplinpåföljder för kvinnor och män.....	12
Ökningen av antalet disciplinärenden under 2020.....	15
Har det skett en ökning av ärenden till följd av coronapandemin?	15
Varför har disciplinärendena ökat?.....	16
Åtgärder som kan motverka ökningen.....	17

Inledning

Studenter som gör sig skyldiga till olika typer av förseelser kan stängas av från studierna i upp till sex månader eller varnas. Reglerna om sådana disciplinära åtgärder finns i 10 kap. högskoleförordningen (1993:100). Vid varje universitet och högskola finns en disciplinnämnd som beslutar i disciplinärenden. Nämndens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Sedan lång tid har Universitetskanslersämbetet och dess föregångare Högskoleverket samlat in uppgifter samt redovisat statistik och reflektioner om de disciplinärenden som universitet och högskolor har beslutat om. Redovisningen omfattar de statliga lärosätena samt de större enskilda utbildningsanordnarna Chalmers tekniska högskola, Handelshögskolan i Stockholm och Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

Åren 2019 och 2020 har disciplinärendena granskats utifrån volym och uppdelat på kön. Rapporten jämför med uppgifterna för 2011 – 2015 och 2018. När det gäller uppgifterna från 2015 har UKÄ utgått från inhämtade, men tidigare opublicerade uppgifter. Några uppgifter för 2016 – 2017 har inte hämtats in från lärosätena.

UKÄ har också sedan 2020 i uppdrag att följa upp konsekvenserna för högskolans verksamhet av beslut och insatser som genomförts med anledning av coronaviruset. Med anledning av detta har UKÄ bitt lärosätena att svara på om de har sett en ökning av antalet disciplinärenden på grund av covid-19. Om lärosätena har sett en sådan ökning har ämbetet också bitt dem svara på vad orsakerna till ökningen kan vara och vilka åtgärder som man bedömer vara viktigast för att motverka denna ökning. Samtliga lärosäten har kommit in med en redovisning av de disciplinärenden som de beslutat om. 33 av 34 lärosäten har svarat på frågorna om covid-19:s eventuella påverkan på antalet disciplinärenden.

Ärendena delas, som tidigare, in i följande kategorier:

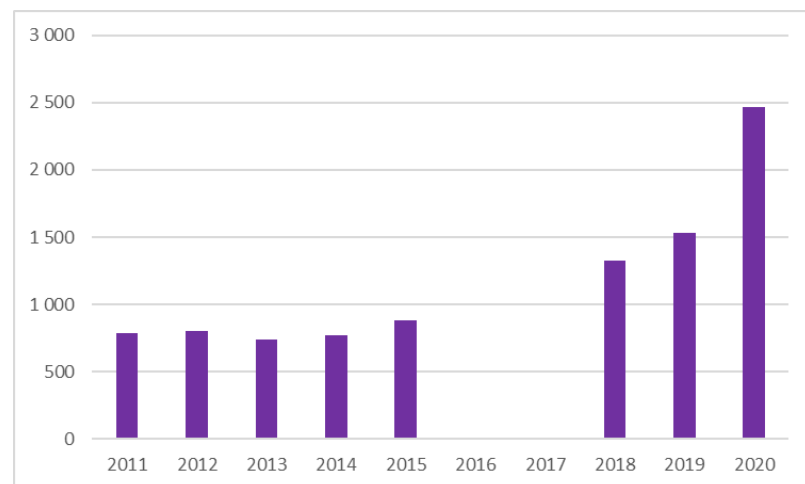
1. fuskklappar och otillåtna hjälpmedel,
2. otillåtet samarbete,
3. plagiat,
4. förfalskning av dokument,
5. störande av undervisningen eller verksamheten i övrigt,
6. sexuella eller etniska trakasserier.

UKÄ har 2019 publicerat en rättsfallssamling, *Rättsfallssamling för disciplinärenden vid universitet och högskolor 2009-2019*.

Antalet avstängda och varnade studenter ökar mycket kraftigt

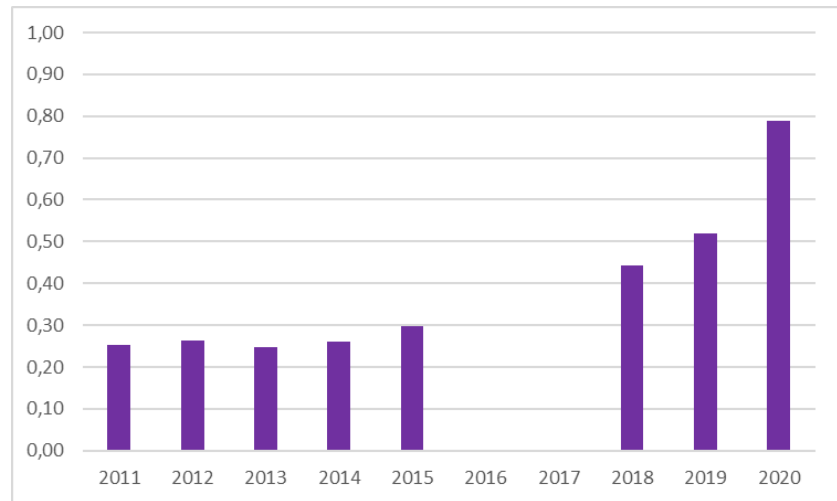
En genomgång av besluten i disciplinärenden visar att 2 466 studenter blev föremål för en disciplinär åtgärd 2020. Det är en ökning med cirka 61 procent från 2019 när antalet var 1 528, och med 86 procent sedan 2018 när antalet var 1 326.

Figur 1 Antal disciplinärenden 2011-2015, 2018-2020

De 2 466 studenterna utgör 0,79 procent av antalet helårsstudenter 2020 jämfört med 0,52 procent 2019 och 0,44 procent 2018. 2011 var andelen disciplinärenden 0,25 procent. Figur 2 visar att andelen disciplinärenden i förhållande till antalet helårsstudenter har ökat kontinuerligt de senaste tio åren.

Figur 2 Andel disciplinåtgärder i procent av hela utbildningsvolymen (antal avstängda och varnade studenter/antal helårsstudenter) åren 2011-2015, 2018-2020

Tabell 1 visar andelen och antalet beslut som ledde till en disciplinär åtgärd per helårsstudent och lärosäte under 2020. Högst andel som blev föremål för en disciplinåtgärd av antalet helårsstudenter har Handelshögskolan i Stockholm och Mälardalens högskola med 2,87 respektive 2,41 procent.

Lägst andel har bland andra Umeå universitet, Försvarshögskolan och de konstnärliga högskolorna. Högst antal ärenden som ledde till en disciplinär åtgärd har Linköpings universitet och Stockholms universitet med 292 respektive 218 beslut.

Tabell 1 Andel och antal avstängningar och varningar per lärosäte 2020. Andelen av antalet helårsstudenter 2020.

Lärosäte	Andel (procent)	Totalt	Kvinnor	Män	Avstängningar	Varningar	Helårsstudenter
Uppsala universitet	0,71	193	113	80	154	39	27 243
Lunds universitet	0,40	108	46	62	77	31	27 134
Göteborgs universitet	0,30	85	51	34	79	6	27 992
Stockholms universitet	0,75	218	143	75	173	45	29 014
Umeå universitet	0,25	43	19	24	37	6	16 994
Linköpings universitet	1,67	292	107	185	196	96	17 471
Karolinska institutet	0,95	61	41	20	44	17	6 398
Kungl. Tekniska högskolan	0,37	46	11	35	38	8	12 507
Chalmers tekniska högskola	0,72	69	11	58	67	2	9 590
Luleå tekniska universitet	0,61	47	27	20	34	13	7 653
Handelshögskolan i Stockholm	2,87	49	25	24	45	4	1 710
Sveriges lantbruksuniversitet	0,40	17	11	6	17	0	4 216
Karlstads universitet	0,52	49	24	25	43	6	9 423
Linnéuniversitet	0,54	87	54	33	78	9	15 970
Örebro universitet	0,82	80	53	27	76	4	9 725
Mittuniversitetet	0,61	50	27	23	42	8	8 246
Malmö universitet	1,05	129	71	58	116	13	12 255
Blekinge tekniska högskola	1,59	44	13	31	33	11	2 773
Försvårshögskolan	0,12	1	0	1	1	0	829
Gymnastik- och idrottshögskolan	0,89	7	2	5	7	0	791
Högskolan i Borås	1,90	126	80	46	118	8	6 649
Högskolan Dalarna	0,44	29	11	18	25	4	6 549
Högskolan i Gävle	0,93	58	23	35	40	18	6 214
Högskolan i Halmstad	0,83	49	17	32	38	11	5 893
Högskolan Kristianstad	1,17	63	38	25	63	0	5 370
Högskolan i Skövde	0,91	35	17	18	22	13	3 863
Högskolan Väst	0,48	25	12	13	23	2	5 187
Mälardalens högskola	2,41	203	136	67	181	22	8 437
Högskolan i Jönköping	1,99	144	66	78	124	20	7 242
Södertörns högskola	0,77	57	33	24	41	16	7 362
Konstfack	0,00	0	0	0	0	0	667
Kungl. Konsthögskolan	0,00	0	0	0	0	0	204
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	0,29	2	1	1	2	0	685
Stockholms konstnärliga högskola	0,00	0	0	0	0	0	451
Totalt	0,79	2 466	1 283	1 183	2 034	432	312 705

Tabell 2 visar andelen och antalet beslut som ledde till en disciplinär åtgärd per helårsstudent och lärosäte under 2019. Högst andel studenter som blev föremål för en disciplinåtgärd av antalet helårsstudenter har Mälardalens högskola och Högskolan i Borås med, 1,55 respektive 1,48 procent.

Lägst andel har bland andra de konstnärliga högskolorna och Sveriges lantbruksuniversitet. Högst antal ärenden som ledde till en disciplinär åtgärd har Linköpings universitet och Stockholms universitet med 143 respektive 126 beslut.

Tabell 2 Andel och antal avstängningar och varningar per lärosäte 2019.
Andelen av antalet helårsstudenter 2019.

Tabell 2. Andelen och antalet avstängningar och varningar per lärosäte år 2019.							
Andelen av antalet helårsstudenter 2019.							
Lärosäte	Andel (procent)	Totalt	Kvinnor	Män	Av- stäng- ningar	Var- ningar	Helårs- stu- denter
Uppsala universitet	0,29	73	36	37	52	21	25 134
Lunds universitet	0,30	77	29	48	61	16	25 804
Göteborgs universitet	0,26	68	45	23	59	9	26 078
Stockholms universitet	0,47	126	88	38	102	24	26 764
Umeå universitet	0,45	74	29	45	29	45	16 284
Linköpings universitet	0,83	143	53	90	110	33	17 227
Karolinska institutet	0,24	15	8	7	11	4	6 290
Kungl. Tekniska högskolan	0,29	36	9	27	30	6	12 442
Chalmers tekniska högskola	0,23	21	5	16	17	4	9 149
Luleå tekniska universitet	0,76	55	14	41	23	32	7 246
Handelshögskolan i Stockholm	0,35	6	2	4	4	2	1 701
Sveriges lantbruksuniversitet	0,13	5	2	3	4	1	3 906
Karlstads universitet	0,39	34	20	14	27	7	8 680
Linnéuniversitet	0,50	70	46	24	63	7	13 917
Örebro universitet	1,13	106	64	42	98	8	9 350
Mittuniversitetet	0,29	21	15	6	19	2	7 327
Malmö högskola	0,53	63	37	26	57	6	11 975
Blekinge tekniska högskola	0,80	21	4	17	19	2	2 622
Försvarshögskolan	0,69	5	2	3	3	2	723
Gymnastik- och idrottshögskolan	0,93	7	0	7	6	1	756
Högskolan i Borås	1,48	87	53	34	71	16	5 894
Högskolan Dalarna	0,86	50	27	23	48	2	5 815
Högskolan i Gävle	0,59	36	17	19	30	6	6 084
Högskolan i Halmstad	0,53	29	8	21	19	10	5 491
Högskolan Kristianstad	0,20	11	5	6	9	2	5 596
Högskolan i Skövde	0,30	11	4	7	3	8	3 639
Högskolan Väst	0,68	35	23	12	34	1	5 135
Mälardalens högskola	1,55	119	72	47	103	16	7 676
Högskolan i Jönköping	0,93	68	38	30	52	16	7 317
Södertörns högskola	0,76	53	25	28	43	10	6 931
Konstfack	0,15	1	1	0	0	1	674
Kungl. Konsthögskolan	0,96	2	0	2	2	0	208
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	0,00	0	0	0	0	0	650
Stockholms konstnärliga högskola	0,00	0	0	0	0	0	435
Totalt	0,52	1 528	781	747	1 208	320	294 920

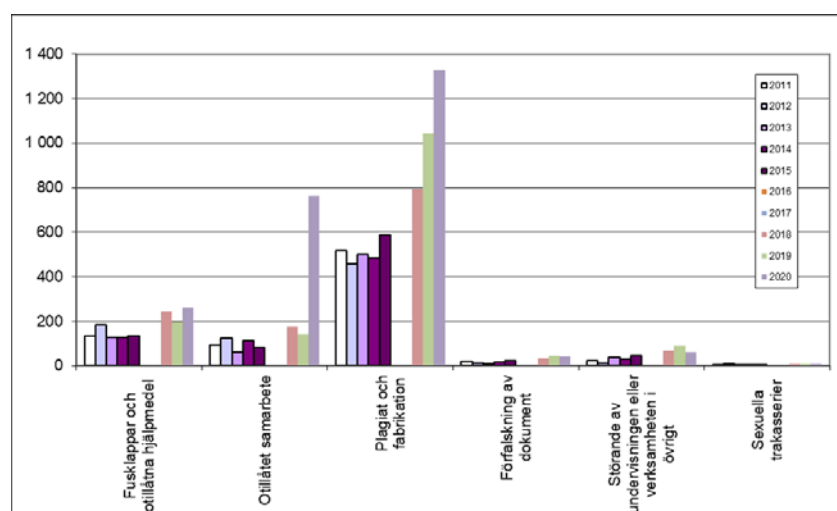
Grunderna för disciplinåtgärderna

Universitetskanslersämbetet har som tidigare anförts delat upp disciplinärendena i sex kategorier:

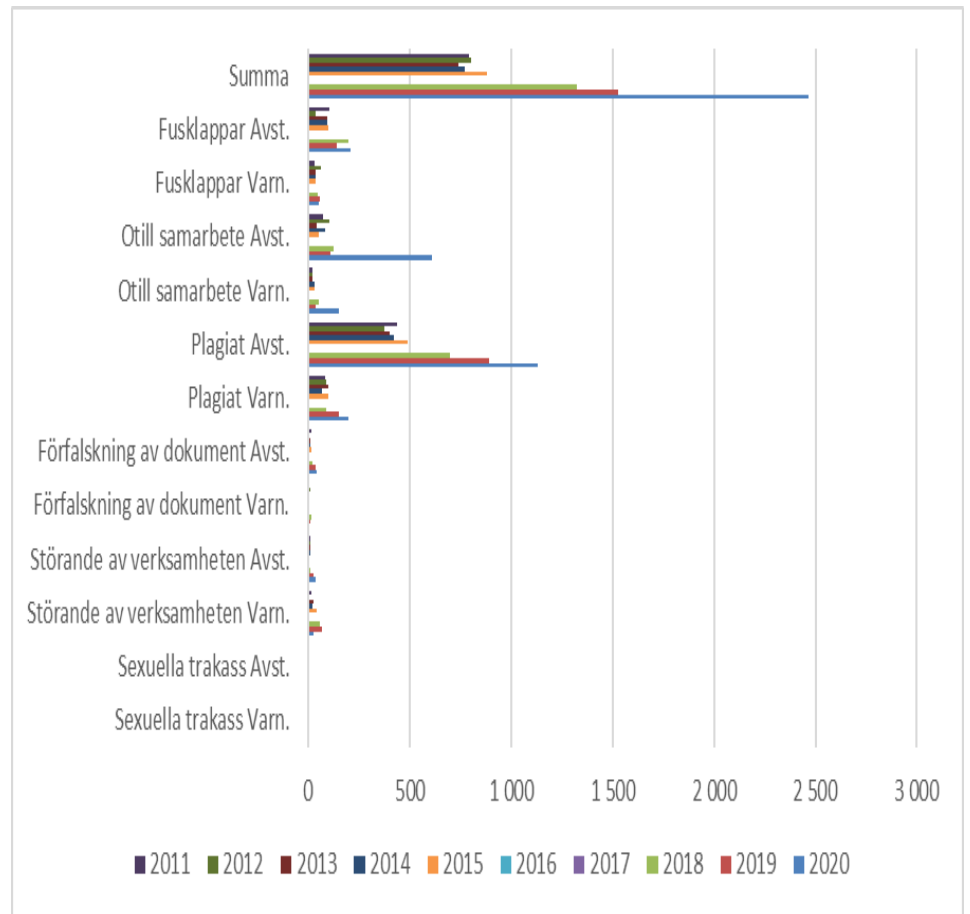
1. fuskklappar och otillåtna hjälpmedel
2. otillåtet samarbete
3. plagiat och fabrikation
4. förfalskning av dokument
5. störande av undervisningen eller verksamheten i övrigt
6. sexuella eller etniska trakasserier.

Den vanligaste orsaken till att studenter blir föremål för disciplinåtgärder har under hela tiden varit plagiat. Detta skedde i 1 330 fall 2020 (54 procent av alla ärenden, en minskning från 2019 när andelen var 68 procent). Som framgår av figur 3 och 4 har dock otillåtet samarbete ökat mycket kraftigt under 2020 jämfört med 2019 (763 fall mot 144, en ökning från 9 till 31 procent).

Figur 3 Antal disciplinärenden per kategori 2011-2015, 2018-2020

Figur 4 Antal avstängningar (Avst.) och varningar (Varn.) per disciplinkategori 2011-2015, 2018-2020

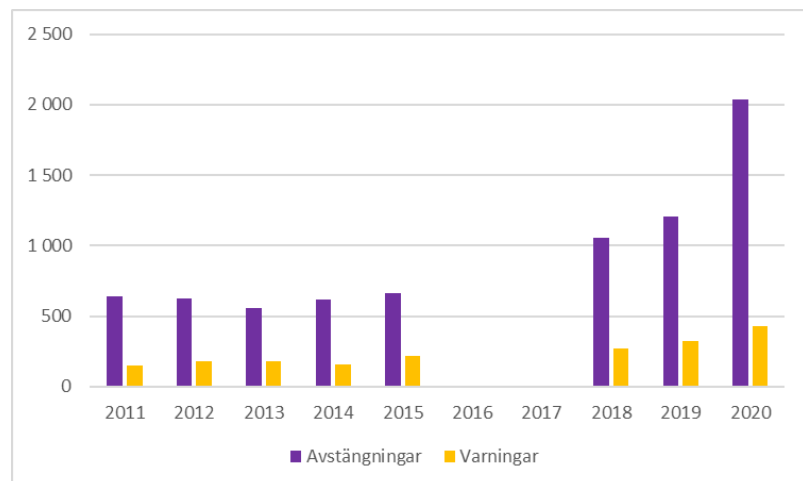

Påföljderna

Påföljderna när det beslutas om disciplinära åtgärder är antingen varning eller avstängning. Av de 2 466 studenter som blev föremål för disciplinära åtgärder 2020 stängdes 2 034 av och 432 fick en varning. Mellan 2019 och 2020 ökade antalet avstängningar kraftigt - med cirka 68 procent jämfört med 2019 (2 034 avstängningar jämfört med 1 208). Antalet varningar ökade avsevärt mindre med 35 procent (432 varningar jämfört med 320).

Mellan 2019 och 2018 ökade antalet avstängningar något, cirka 14 procent (1 208 avstängningar jämfört med 1 057). Antalet varningar ökade lite mer, med, cirka 18 procent (320 varningar jämfört med 269).

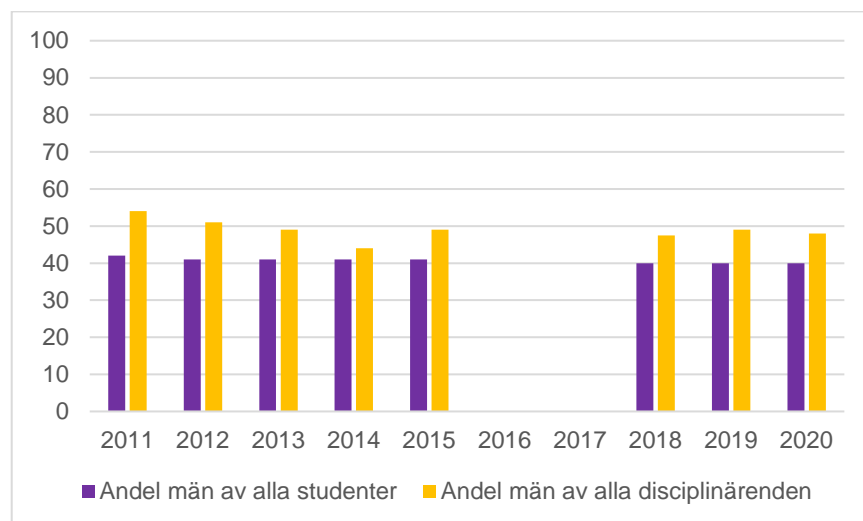
Figur 5 Antal avstängningar och varningar 2011-2015, 2018-2020

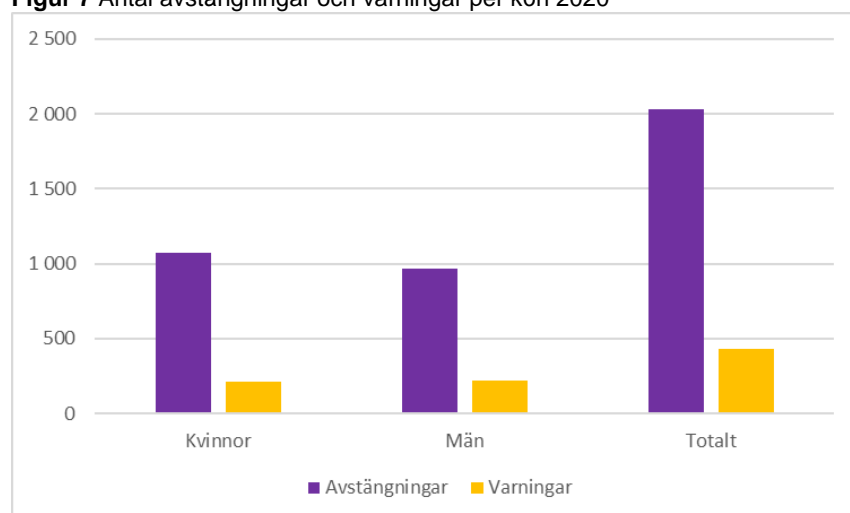
Disciplinpåföljder för kvinnor och män

År 2019 utgjorde män 49 procent av de som blev föremål för en disciplinåtgärd. År 2020 var siffran 48 procent. Både 2019 och 2020 utgjorde andelen män 40 procent av studenterna. Män är därmed överrepresenterade bland de som gjort sig skyldiga till disciplinförselser i likhet med tidigare år (se figur 6).

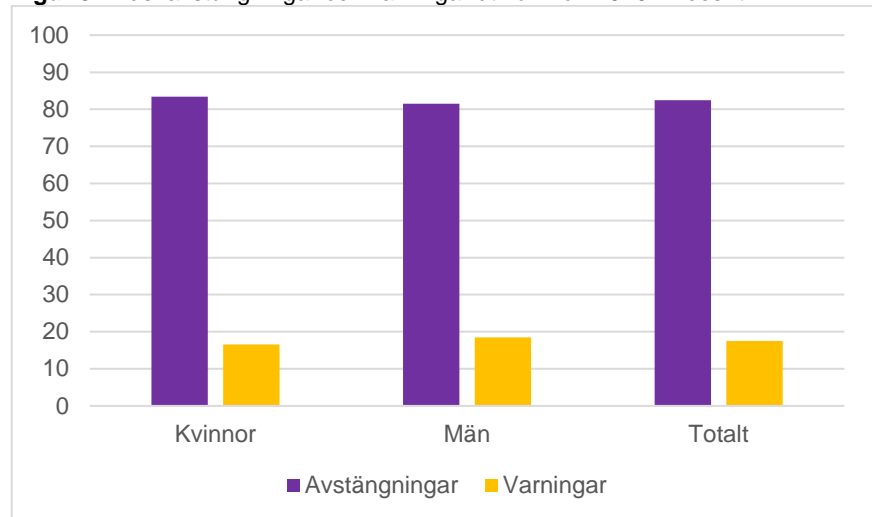
Figur 6 Andel män av de studenter som varit föremål för disciplinära åtgärder och andel män av alla studenter 2011-2015, 2018-2020.

Figur 7 Antal avstängningar och varningar per kön 2020

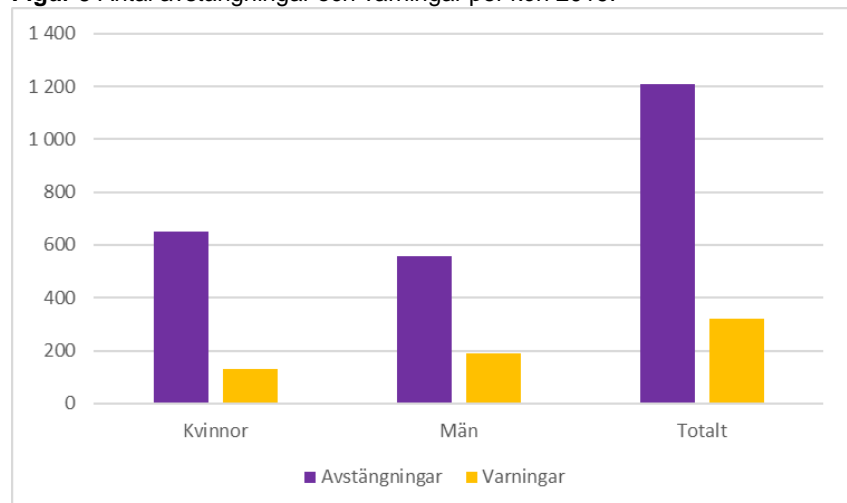
Figur 8 Andel avstängningar och varningar utifrån kön 2020. Procent.

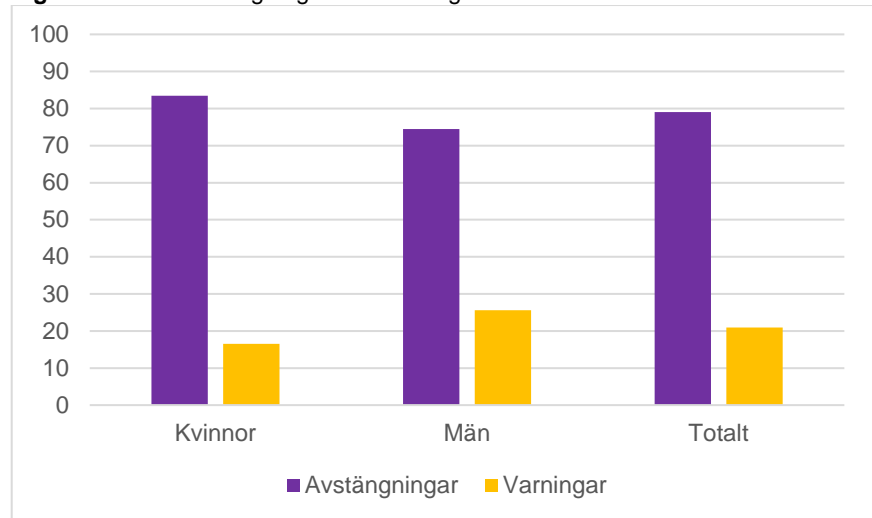
Av de kvinnor som blev föremål för en disciplinåtgärd 2020 stängdes 1 070 av och 213 varnades (83 respektive 17 procent). För män var motsvarande siffror 964 respektive 219 (81 respektive 19 procent).

Jämfört med 2019 ökade antalet avstängningar och varningar. Siffrorna för 2019 var för kvinnor 652 avstängningar och 129 varningar (83 procent och 17 procent). För män var motsvarande siffror 556 respektive 191 (74 respektive 26 procent).

Figur 9 Antal avstängningar och varningar per kön 2019.

Figur 10 Andel avstängningar och varningar utifrån kön 2019. Procent.

UKÄ har uppmärksammat frågan om män och kvinnor som blir föremål för disciplinära åtgärder bedöms på olika sätt. År 2019 publicerade UKÄ *Disciplinärenden – kvinnor och män*, reg.nr 32–00318-18, och 2020 publicerades *Uppföljning av hur kvinnor och män bedöms i disciplinärenden – behandlas kvinnor och män olika?*, reg.nr 32-00555-19. I rapporten *Disciplinärenden 2018 vid universitet och högskolor*, 2019:14, konstaterade UKÄ att 2018 stängdes 573 kvinnor av och 124 varnades (82 procent respektive 18 procent). För män var motsvarande siffror 484 respektive 145 (77 respektive 23 procent). 2015 var skillnaden i andelen varningar större, 16 procent för kvinnor och 33 procent för män. Det finns fortfarande en skillnad mellan påföljder för kvinnor och män, men skillnaden har minskat när 2020 jämförs med 2018 och 2019.

Ökningen av antalet disciplinärenden under 2020

Har det skett en ökning av ärenden till följd av coronapandemin?

Av de lärosäten som har svarat på frågorna om covid-19:s eventuella påverkan på antalet disciplinärenden menar 25 av dem (75 procent) att de har sett en ökning som de bedömer/tror beror på covid-19. Skälet är att ökningen har skett i samband med övergången till distansundervisning och digitala examinationer/hemtentamen.

Försvarshögskolan, har sett en markant ökning under senhösten 2020. Tretton lärosäten har uppgett att de sett en stor/klar ökning av antalet ärenden och tolv har sett en ökning av antalet ärenden. Högskolan i Gävle, Högskolan Väst, Södertörns högskola har uppgett att de sett en fördubbling av antalet ärenden och Lunds universitet en ökning med 119 procent. Stockholms universitet har redovisat att det hos många, men inte alla, av lärosätets institutioner, skett en ökning av disciplinärenden på grund av covid-19. Enligt Karlstads universitet och Mälardalens högskola verkar ökningen av antalet disciplinärenden främst ha skett inom utbildningsområden och ämnen som normalt har salstentamina.

Det framgår dock av vissa svar att det finns en osäkerhet om hur stor del av ökningen som faktiskt beror på åtgärderna i samband med covid-19. Till exempel har Linköpings universitet förklarat att de redan under inledningen av 2020 såg en ökning. Vissa lärosäten nämner att det sedan tidigare finns en årlig ökning av disciplinärenden.

De övriga åtta lärosätena har inte sett någon ökning eller har svårt att se att antalet ärenden har ökat på grund av covid-19. Det gäller bland annat Högskolan Dalarna, Örebro universitet och de konstnärliga högskolorna. Högskolan Dalarna har bedömt att det för deras del troligen beror på att högskolan sedan tidigare har en stor andel nätbaserade examinationer. De konstnärliga lärosätena har inte haft något eller endast ett eller två disciplinärenden under 2019 och 2020.

Enligt Örebro universitet har antalet ärenden hållit sig på ungefär samma nivå under 2020 som 2019. Däremot har enligt universitetet antalet ärenden som tagits upp i disciplinnämnden minskat från 2019 till 2020. Universitetet har förklarat det med svårigheter att på kort tid utforma tillräckligt tydliga tentamensinstruktioner vilket har medfört att ärenden

inte tagits vidare. Istället har man har frågat den lagfarna ledamoten i disciplinnämnden om råd i fler ärenden än tidigare.

Ökning av ärenden på grund av covid-19. Antal lärosäten.

Stor/klar ökning	13
Ökning	12
Ingen ökning	8

Varför har disciplinärendena ökat?

Av lärosätenas svar framgår att den grundläggande orsaken till ökningen av antalet disciplinärenden är övergången från campusundervisning till distansundervisning. Den övergången innebar enligt lärosätena även ett behov av att gå över från salstentamina till digitala examinationer i hemmet/hemtentamina. Eftersom förändringarna skedde med kort varsel har det enligt lärosätena varit svårt att tillräckligt snabbt hinna göra om salstentamina så att de passar för digitala examinationer i hemmet/hemtentamina.

En bidragande orsak har också varit att informationen och kommunikationen om de regler som gäller för digitala examinationer inte har varit tillräckligt tydlig, eftersom det var något som inte hanns med i samband med den snabba omställningen under våren 2020.

Även bristen på effektiva kontrollfunktioner vid examinationer på distans har spelat in. Mittuniversitetet och Högskolan i Halmstad har tagit upp att situationen har försvårats av att det råder oklarhet om vilka övervakningssystem som kan vara tillåtna att använda enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (GDPR).

Några lärosäten har också nämnt att det framförallt är inom kategorin otillåtet samarbete som ökningen skett. Ett antal lärosäten har redovisat att studenterna själva förklarar att den omställning som har skett både i den fysiska och sociala studiemiljön, till exempel mindre vardaglig kontakt med lärare och studiekamrater, har medfört en ökad oro och stress som i sin tur lett till att de tagit till otillåten hjälp. Några har också tagit upp att det faktum att möjligheterna att fuska synes ha ökat på grund av bristande kontrollmöjligheter, också inneburit en frestelse för studenterna att i någon form ta hjälp i samband med en examination. Som framgår av figur 3 och 4 har antalet studenter som blivit föremål för en disciplinåtgärd på grund av otillåtet samarbete ökat mycket kraftigt under 2020.

Åtgärder som kan motverka ökningen

Lärosätena har i sina svar redovisat att de viktigaste åtgärderna för att motverka det ökade antalet disciplinärenden på grund av covid-19 är att

- anpassa tentamina så att de lämpar sig för digitala examinationer i hemmet och hemtentamina
- förbättra och förtydliga informationen till studenterna och examinatorena om regler och förutsättningar vid examination på distans
- ta fram effektiva verktyg för datorbaserad examination och nya bättre anpassade system för övervakning av digitala examinationer.

Stockholms universitet och Göteborgs universitet har tagit upp att det genom lärosätenas institutioner kommit fram att vilka åtgärder som bedöms som viktigast att genomföra för att motverka fusk varierar mellan utbildningarna.

Exempel på anpassningar av tentamina som lärosätena har tagit upp är bland annat att

- frågorna utformas som essäfrågor
- studenterna har tillgång till kurslitteratur, anteckningar och internet under examinationen
- examinatorsn formulerar ett stort antal frågor som slumpas ut till studenterna
- examinationen delas upp i flera delar
- studenterna får en fråga i taget som ska lämnas in innan nästa fråga lämnas ut
- studenterna får en kortare skrivtid för att undvika samarbete.

Lunds universitet har tagit upp att det har visat sig att studenter har upplevt att det kan vara svårt att veta vad som faktiskt kan räknas som fusk (till exempel vid datorhaveri och andra tekniska problem). Därför finns det ett behov av tydlig information om detta.

UKÄ konstaterar att det av lärosätenas svar framgår att det pågår ett arbete med bland annat anpassningar av tentamina till digitala examinationer. Till exempel har Uppsala universitet, Göteborgs universitet och Högskolan i Borås tagit fram särskilda vägledning/rekommendationer och information för examinationer på distans. Linköpings universitet och Karlstads universitet samt Mälardalens högskola har redovisat att deras högskolepedagogiska

enheter har deltagit i arbetet med tentamensutformningar för examinationer på distans.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

